

Observatoriul este de două ori în
septembrie, Mercurea și Sambata.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu postă în lăințul monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În strainatate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dău căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Nr. 89.

— Sibiu, Mercuri 10/22 Novembre. —

1882.

Polemi'a asupra memorandului ajuns la Paris.

Mult mai curențu decât cum amu fi crediutu noi, adversarii libertăției și ai drepturilor nealienabili ale poporului romanesco, cugetându a preocupă și alteră drépt'ă judecata a publicului europen în acăsta cauă dréptă, au si alergat la press'a din Paris cu polemi'a loru falsificatore de adeveru. A sositu deci si pentru noi timpul că se înregistramu, pe cătu numai ne permitte puçinul spatiu, cătu se pote mai multe voci straine, placute neplacute, veridice si false, amice si hostile, căte resuna in press'a straina asupra cestionei romanesce duse înaintea torului europen. Problem'a ni se usiorădă multu, prin bunavointia cătoruva diarie din capital'a Romaniei, care că foi cotidiane ce dispunu de spatiu mare, au inceputu a se si interessa mai de aprópe de aceea ce decurge dincóce de munti, in vecinatatea immediata a dloru.

Adversarii au alergat la vechiul si renumitul „Journal de Debats“ din Paris cu falsificările loru de adeveru. „Telegrafulu“ si diariul francesu „L'Indépendance Roumaine“ din Bucuresci, apoi după aceasta „Natiunea“ ne comunica urmatōriile:

„Descendentii lui Atila în rolul de colaboratori în Francia. Betranul diariu francesu „Journal des Debats“, tiparesce în Nruu seu dela 11 Novembre o corespondentia din Pest'a plina de injuri contra natiunei romane. Aceste injuri sunt argumentele cu care unulu din descendēntii lui Atila crede nemeritu a combate însemnatul Memoriu alu celor 153 delegati romani din Transilvani'a.

Damă mai josu partea essentiala a corespondentiei in cestiu si ne rezervamu dreptulu a vorbi despre ea intr'unu numeru viitoru; o declarăm inse din ainte că, fideli principiului nostru, la injuriu nu vomu respunde cu injuri si vomu combate cu argumente pe zelosulu polincelu alu regatului s-tului Stefanu.

Éta faimós'a prosa a acestui domnisoru:

„Dilele frumose de care ne bucuramu acuma, ne mangaie puçinu de lunile cele lungi, ploiose, in care sōrele ascunsu necontentu, parea că vrea se parăsescă pentru totudeauna pamentul nostru.

„Căte odata se mai intuneca si se preface că se ascunde, dara acăsta numai pentru a ne face se apetiamu mai bine frumsetile anutimpului, recorosu si sanatosu, care ni e daruitu înaintea reintorcerei gerului. E timpul venitoilor celor mari prin munti. Tōta aristocrati'a alergă după ursi, capriore, mistreti si altele. Venatorile mari sunt dese in midiulocul padurilor atătu de numerose in acăsta tiéra, si ospeti cei mai ilustri iau parte la densele. Asia a petrecutu regele Saxoniei optu dile in lun'a lui Octobre cu imperatul la Mürzuschlag; asia principale Guiliom alu Prusiei a intovarasit pe principale imperialu Rudolfu in intreprinderile lui kinegetice, si curtea intręga a alergat in urm'a loru, in timpu ce imperatés'a, remasă la Gödöllő, face si ea, din partea ei, acestu exercitiu care'i e atătu de obicinuitu.

„In timpu ce clasele cele înalte ale societăției isi intrebuintă astfelii tōm'n'a, se petrecu in tiéra fapte cari sunt din nenorocire semnul unei miscari produse nu de intemplare. La Pressburg si in impregiurimi, cestiunea evreiesca a esită la ivela pe neasteptate; in Transilvani'a, e miscarea ultra-romaniilor, care s'a aratatu print'nu Memoriu, sau mai bine print'o plangere care se adressădă după cum se vede, Europei intregi, daca se iau in séma numerosele limbi de cari autorii Memoriului s'au servit pentru a'si arată păsurile.

„Ve voi vorbí alta-data despre cestiunea evreiesca care, nascuta in Germania, urmata in Russi'a in midiulocul tristelor esiri si terminata numai prin schimbarea ministeriului, ocupa multu spiritele din Austro-Ungari'a.

„Pentru momentu, voescu se ve punu in curentu cu cestiunea romana nascuta din Memoriu care s'a publicat de curențu. Romanii din Transilvani'a nu se amesteca de multu timpu in viéti'a politica. E unu anu si jumetate de candu au avutu o mare intrunire la Hermannstadt, care a luat hotărirea de a se abtiné dela ori-ce turburare electorală si de a fi pentru momentu cu totulu passivi. Memoriu despre care ve vorbescu, arata astadi motivele acestei hotăriri si formulădă in acelasiu timpu conditiunile cu cari ei aru intrá din nou in viéti'a politica si ale unei impacari potintiose cu Ungari'a. Nu e

vorb'a aici, bine intielesu, de majoritatea poporului romanu. Memoriu nu este iscalit u decât de „153“ intransigenti, dara au toti multi partisani intre Romanii din Transilvani'a si din Ungari'a, si pentru acăsta vremu se analisamu dorintele si ideile loru politice.

„Romanii intransigenti, sau cum ei se numesc aci ultra-Valachi, ceru înainte de tōte autonomia Transilvaniei. Acăsta exigentia e naturalmente intr'o asia contradicere cu ide'a fundamentală a modernului statu ungaru, si apoi este atătu de nerealisabilă si extravaganta, că nu credem posibilu a o luă seriosu in consideratiune. Autorii „Memoriului“ ne voru permite prin urmare a trece preste acăsta si de a abordă alte puncte ale programei: sufragiul universal, abolitiunea censului electoralu, introducerea limbii romane că limba oficială si escluderea limbii magiare, alu carei invetiamentu este taxatul de antipatrioticu. Dara daca invetiamentul limbii germane este obligatoriu in scōele secundare ungare, apoi cum se pote că limb'a tierei se fia esclusa din provinciele locuite de valachi? Totu aceiasi se pote dice si de cererea intransigentilor privitor la autonomia bisericiei si a scōlei, cu atătu mai multu, că acești domni ceru dela statu intretinerea si creatiunea unei universitati romane. Acestea sunt punctele cardinali ale esigentelor capitale ale intransigentilor valachi din Transilvani'a.

„Este greu a'si face o idea exactă de esagerati'a, pentru a nu dice de absurditatea acestor cerinti, atătu mai multu, candu vomu examină de aprópe condițiunile economice si sociale ale acestei natiuni. Valachii pretindu a fi descendenti ai anticilor romani; pentru nenorocire inse in viéti'a sociala a natiunei loru nu se gasescu trasuri caracteristice, cari aru potea sprijini acăsta pretentiu. Dupa datinele statistice cele mai exacte, nivelul intelectualu alu valachului este multu mai inferior acelui alu altoru nationalitati, cari locuesc imperiul sanctului Stefanu. Totu acelasiu lucru se pote dice si de situatiunea loru economică. Trebuintele valachilor sunt cu desevirsire primitive si capacitatea loru comerciala si industriala este forte inferioara, asia că imposibile directe si indirecte

Foisiór'a „Observatoriului“.

O discusiune fribinte asupra portului nationalu romanesco.

Sunt tocma 21 de ani, de candu cu prim'a bucuria că poporele imperiului austriacu scapaseră de prea mare presiune a gubernului austriacu, se simtiau ceva mai usioră de legaturile strinse si voindu se'si manifeste viéti'a loru nationala care de care mai cu sgomotu, Magiarii dedeau probele cele mai exagerate intru a face parada cu porturi, cu costume nationali, dintre care cele mai multe erau in realitate cu totulu straine, adoptate din vechime dela turci, dela spanioli, dela venețianii, poloni etc. Dupa unguri au inceputu si romanii. In locu insa de a studia, a examina fōrte de aprópe si a'si castigă o bogata cunoștința de tōte porturile poporului romanesco la ambele sexe, apoi se aléga ce e mai frumosu, mai elegantu, se se 'lu introducea in salonu, unde mai fusera înainte cu sute de ani in mare onore, mai multi carturari se apucara se invente, sau mai exactu, se compuna căte unu modelu de costum, fia-care după gustulu seu. Unii cheltuira sute de florini pe căte unu costum, numai spre a imita luceștu ruinatoriu alu magiarilor. Dupa vreo cinci ani dispara tota acelea maimutarii, pentru că după alti 15 ani se vina la romani o dama, care se le dica: Aveti voi gustu? Daca 'lu aveti, alegeti din atătu varietate de porturi romanesce, atătu pe bogatia, cătu si pe saracia, că, de unde si mai lasative de maimutarii. Se grupara alte femei impregiurulu aceleia si isi disera: Are dreptate, se ne mai infrenamu gusturile straine, se plecamu prin tiéra, că mai àntaiu se scimu ce avemu alu nostru.

Sau intemplatu si acestea. Dara cum ne aflam locuindu pe unu teritoriu vastu, invecinati si cu popora fōrte heterogene, se pote prea usioră că se fumu imprimutatu si dela aceleia unele parti de imbracaminte

impreuna cu nomenclatur'a loru. Alte piese de portu se pote că sunt comune de mii de aii la mai multe popóra, de si heterogene in temperamentu si limba, dara locuitorie sub aceeasi clima, aspra, temperata, ori caldurósa, umeda sau arida, care ceru imbracaminte acomodata la anotimpuri. De aici apoi si o mare variatiune in nomenclaturele vestimentelor asia, cătu a cele a si pieze numite in diverse parti ale romanimei cu nume diverse, in lipsa de unu vocabularu in care se se afle tōte sinonimele, se paru a fi cu totulu necunoscute, de unde si urmă media destule neintielegeri la noi că si la alte popora homogene, dara numerose si locuitoare pe teritoriu intinsu.

Se pare că o asemenea neintielegere s'a produs in lun'a trecuta in urmarea adunarei generale a reunii unei invetigatorilor din diecesea Caransebesiului tinuta la Ciacova, intre domnisor'a Emilia Lungu invetigatoresa dela Temisiór'a cunoscuta din mai multe publicatiuni ale sale in fōia belestristica „Familia“ si intre căteva cocóne dela Caransebesiu, de unde apoi es i polemia, pe care Familia o curmă cu Nr. seu 39, unde cocónele iritate, făra vreo cauza de nu sciu ce gravitate, respunseră in manier'a cum ne camu scriemu noi barbatii, ceea ce din pén'a femeilor se dice tonu iritatu.

Se prea intielege, că dsiór'a E. L. nu voi se le remana datore cu nimicu; inse redactiunea Familiei denegă spatiul pentru polemii ulteriore. Noi vomu urma calea de midiulocu. Tocma din cauza că dsiór'a E. L. presupune de auctoru alu replicei pe unu barbatu care, ar sta ascunsu lăngă optu dame, primele doue pagine le omittemu, că se se curme ori-ce irritatiune ulterioră, de care nu avemu nici-o trebuința in viéti'a sociala, si facemu locu numai partilor din corespondentia, relative la lucrul insusi, la costume si nomenclaturele loru. Despre acestea opiniunea dsiór'e invetiatorese este urmatóri'a:

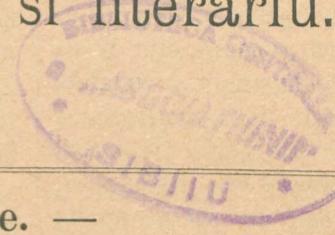
Se revinu acum la cele scrise de mine, si esplicate pe dosu de Dvóstra.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare căte 7 cr., la a dou'a si a trei'a căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatuniile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriul“ in Sibiu.

Sciti care costumu amu criticat?

Sub portulu din „tiéra“ intielegeti Dvóstra: Zavelca, iia, islocii si tōte băzaconiele mascheradei. — Eu sub „portulu nationalu“ intielegu: pól'a, camasia ori spacelui, opregulu si anticulu briu alu tieranelor nostru.*

Ati intielesu?

Ce vorbescu acum, e strinsu numai de portulu tieranelor nostru, si de luceștu seu ornamentalu, care imbogatiesce pe jidani.

Unu costumu se pote impodobi si schimosi; schimosi atunci, candu lucratorea e tōnta si făra gustu. Tieran'a nostra dela natura e eminenta o genialitate. Nu numai portulu ei e vrednicu de salonu, chiaru ea insasi, că-ci bunul simtui si tactulu innascutu iar ajuta preste pedecile, in care multe procopsite s'au potințu. — Lucrurile manilor ei sunt neintrecute; ce-a porntu a'i strica, sunt efectele lucitóre.

Dvóstra amintiti despre nisce „dame“ ce caletorescu prin sate, chiama tierane din tērgu pentru a cerceta si compara productele loru, cu ale altoru tieri locuite de romani. — Adeca nu e gluma, mergu pâna la Caransebesiul nou, ba chiaru si pâna la Mehadi'a, asudandu bietele in a indegeta si promova gustulu esteticu in poporu, de care se tîne dôra si gustulu unei cigarette bine sucite.

Dar „damele“ sub care prea modestu ve intielegeti pe Dvóstra, judecatu au o clipa mater'a bruta, processulu purgatoru; apoi intregulu portu alu tieranei, deosebindu soliditatea de bizarai, folosulu de paguba, ornamentalu de luceștu?

(Finea va urmă).

*) Éca cuventulu opregu necunoscutu in totu coprinsulu Transilvaniei, unde e cunoscuta numai cătrint'a, zadia, foto, tōte trei că sinonime, candu èrasi foto airea este altuceva.

Red.

354
ale provincielor locuite de valachi nu raportézia statului absolutu nimicu.

Cu unu cuventu valachii representa unu stratu celu mai de josu alu Transilvaniei si ar fi o gresiela mare de a remite in manile loru poterea gubernamentalala prin midiuloculu unei reforme electorale artificiale. Acésta ar echivalá cu faptulu de a le supune natiunile sasa si magiara, a caroru desvoltare politica, fara contestare, le este superióra.

Este de doritu in fine că romanii din Transilvani'a se'si gasésca unu siefu luminat si capabilu a dirige si a orientá exigentiele loru, basandu-se pe limitele conditiunilor politice ale tieriei. Si pentru a incepe odata pentru totudeauna este necessariu, că cei 153 de intransigenti, cari au scrisu acestu memoriu, se lapede terenulu opositiunei passive, care intr'unu statu constitutionalu nu pote dà nici unu resultatu positivu. O participatiune activa la viéti'a constitutionala ii va luminá asupra necessitatilor statului modernu si le va inspirá sentimente mai echitabile facia cu altii si facia chiaru cu interesele loru proprii."

— „L' Indépendance Roumaine“ comentédia o corespondentia din Pest'a a fóiei parisiane „Journal des Debats“, care dice că „memoriulu“ romanilor din Transilvani'a, — prin care acestia ceru, pe cale legala si linstita, drepturile loru imprescriptibile, — e o cerere extravaganta si nerealisabila.

Ce cere in adeveru poporulu romanu din Ungari'a?

Nimicu mai multu decât ce a fostu acordatul cehiloru, croatiloru, poloniloru. Adeca o autonomia provinciala, respectarea religiunei loru, a invetiamantului loru si a limbei loru nationale.

Eta ce gasescu că e absurdunguri, cari mai eri numai au fostu emancipati de sub catusi'a austriaca.

Dara la ce se mai damu ostenel'a de a discutá, dice fóia independenta, cu nisce ómeni cari tînu de o natiune, ce nu intielege libertatea decât pentru ea si care a ridicatul sionismulu in principiu.

Ceea ce mira inse pe „L' Indépendance Roumaine“, e că sunt in Franci'a diarie cari se primésca asemenea corespondentie peccatoase.

Câtă pentru „Debats“ in particularu, abia intielegem cum a potutu permite, chiaru unui corespondentu unguru, de a pune la indoiéla originea latina, romana, a poporului romanu.

Pentru a ne serví de limbajulu ei, vomu dice fóiei parisiane că asta e cu totulu absurd, venindu chiaru dela unu corespondentu unguru; e indoitul absurd imprimatul intr'o gazeta francesa.

— Diariulu „Timpulu“ Nrulu 242 din 4/16 Nov. intr'unu altu articlu relativ la memorialulu desu citatu facendu unu lungu estrasu destulu de exactu din intregulu operatu, ilu petrece totuodata cu o critica agera, alinia de alinia, pâna-ce inchiaie cu câteva espressiuni, care aici la noi nu ne vomu incercá se le reproducem; vomu adaoge numai, că starea actuala a lucrurilor dela noi trebue se fia de natura, că se revólte si pe spiritele cele mai moderate. Cu tóte acestea, pe cătu se pote, vomu reproduce câteva parti din trensulu.

— Diariulu „Natiunea“, in a carui frunte stau unii publicisti de renume europénu, cari lucrasera cátiva ani in limb'a francesa, la Paris si la Constantinopole, intr'unu alu treilea articlu din Nrulu 118 despre memorialu dupa-ce premitte că acesta „are privilegiulu de a passioná spiritele in Ungari'a“, si că „press'a magiara ilu commenta intr'unu modu forte puçinu favorabile din causa că ea pléca dintr'unu punctu-de vedere cu totulu gresit“, apoi in deductiunile sale ulterioare aceeasi „Natiunea“ arata unguriloru, de si in termini demni si moderati, că postulatele romaniloru pe langa ce sunt juste formulate cu tóta bun'a cuviintia, apoi aceleia erau recunoscute in parte mare chiaru de cătra magiari inainte de a. 1866 pe candu se simtiau si ei asupriti, că inse densii facia de romani nu'si mai tînu parol'a, cu alte cuvente, că ei un'a dicu si alt'a facu, că din asupriti se facu asupratori, că ei inpingu netoleranti'a pâna a voi se magiarisedie prin midiulocle cele mai violente tóte elementele eterogene din statulu Ungariei. De ací mai departe „Natiunea“ trage paralela intre Austri'a mai tolerantă si intre Ungari'a mai violenta in fine recomanda magiariloru că se se impace cu romanii, recunoscendu tóte drepturile loru, mustra pe „P. Lloyd“ si pe „Journal des Debats“, că s'au facutu organele acelora, carii denéga romaniloru nu numai originea, dara inca si aptitudinea loru de a se civilișá si'i considera de pariah in patri'a loru.

„Egyetértés“ Nr. 318 din 17 Novembre a. c. despre J. Balaceanu, P. Carp si contra romaniloru.

Acelu diariu din Budapest'a care si-a datu titlu de Buna-invoire, de Concordia (Egyetértés) si care că diariu Kossuthianu trece de celu mai cunoscut la magiari, a publicat o corespondentia din Bucuresci dela 14 Nov., prin alu carui coprinsu isi deminte chiaru titlulu ce si-a datu si pe care'l pôrta de 16 ani. De altumentre nu este acum întai'a óra candu „Egyetértés“ isi compromite titlulu si program'a sa, mai virtosu candu e vorba de romani.

„Ambasadorulu Romaniei la Vien'a“ stă scrisu de asupra corespondentiei. In aceea se premitte că dn. Ioanu Balaceanu e stramutat dela Vien'a la Rom'a, éra in loculu aceluia merge dn. P. Carp. De ací apoi in dlu Balaceanu ilu incarca cu multime de laude dintre care cea mai mare parte este luata din ventu. Asia se dice intre neadeveruri, că d. J. Balaceanu in a. 1848/9 ar fi luptat in contra austriacilor in armat'a lui Bem. Toti muntenii nostri fosti prefecti, tribuni, capitani si alti betrani căti se mai afla in viéti remasi din luptele sustinute in muntii apuseni, isi mai aducu prea bine aminte, că dintre tinerii scapati din Bucuresci de captivitatea muscalésca in Transilvani'a, strimtorati ací dupa caderea Sibiului, nepotendu pleca la Paris, s'au retras in munti la óstea lui Avramu Jancu, unii sub numele familiei loru, altii sub căte unu pseudonimu. Dintre aceia ne vinu in minte mai ingraba: domnii Adrianu astadi generalu in pensiune, Racovitia (sub nume de Vitianu) astadi generalu in activitate, sergentulu Dincu, mai tardiu capitanu, Alexandru Golescu supranumit Albulu si pentru bunetatea ánamei sale Aimé Martin, frate mai micu dintre Golesci si dora celu mai tineru din trensii J. Balaceanu. Acestu junisioru dupa pacificarea tieriei venise din munti cu Joanu Maiorul la Sibiu, unde presentandu-se la unu generalu rusu, i s'a permisu că se reentre in patri'a sa si la parintii sei. Asia dara corespondentele dela Bucuresci visédia sau că decopiedea minciuni de pe stradele Bucuresciloru, candu scrie că Balaceanu ar fi participat eroicesce sub comanda lui Bem in batalile dela Simeri'a (Piski), Sibiu si Segisior'a. Dintre toti romanii din Romani'a se alaturase la Bem numai repausatulu Cesar Boliacu, care se strimtorase in Brasovu, unde apoi in cele trei luni de domnia ungurésca, Aprile — Juniu 1849 dupa sistarea Gazetei si a Fóiei lui Baritiu si dupa caderea acestuia in captivitate muscalésca, apoi la Bucovin'a in cea austriaca fundase totu in Brasovu in tipografi'a lui Joanu Gött diariulu hebdomedariu „Espatriatulu“, cu scopu de a lucrá pentru impacarea romaniloru cu magiarii, de care inse'i trecuse poft'a dupa-ce vedea si audiá, cum spendiura si inpusca honvedii cu sulele pe romanii nearmati si cum com. Franciscu Haller aruncá pe popii inpuscati in riu Ternav'a, că nici se'i pote ingropá familiile dupa ritulu loru bisericescu.

Celealte fabule insirate despre dn. Balaceanu le lasamu in grij'a dsale, că se le ia in ori-ce moneta i va conveni. Un'a constatamu si noi, că famili'a patriciana Balaceanu a fostu cunoscuta din vechime că una din cele mai de frunte, mai romanésca, mai ospitala si anume primitore de romani patrona si a lui Georgie Lazaru, dela care a inveniatu carte romanésca si tatalu lui Joanu B. alaturea cu J. Eliadu, cu Scarlat Rosetti, cu Chr. Tell (astadi generalu octogenariu), cu J. Văcărescu, cu fratii Baleanu si cu altii mai multi.

Că dnulu Balaceanu este amicu alu Austriei, acésta este o traditiune in famili'a sa.

In partea a dôu'a corespondentele lui „Egyetértés“ ocupandu-se de persón'a dnului Petru Carp ii lauda scientia inalta, juristu bunu, politiciu seriosu, economistu mare etc., ilu face si pe densulu mare amicu alu Austro-Ungariei, adaoge inse, că nu este amicu alu Ungariei, pe magiari inse'i iubesc; dara e si adversariu declaratu alu Russiei; că inse dn. Carp este atât de entusiastu (annyira rajong) pentru sistem'a de statu austro-unguresca, in cătu chiaru dupa proclaimarea independentiei Romaniei, elu ar fi fostu aplecatu a renuntá la acea independentia si a'si supune patri'a sa la suveranitatea Austriei, cu alte cuvente mai clare, a se face tradatoriu alu patriei sale. Frumosu complimentu ungurescu pentru dn. Carp! De altumentre corespondentele totu acilea face intr'unu resfletu pe majoritatea conservativilor din Romani'a de amici declarati ai muscaliloru.

Dupa atâtă galimathias coresp. se mai intorce odata la dn. J. Balaceanu că se spuna că dnisa cunoscere pe barbatii fruntasi ai romanilor din Tran-

silvani'a si scie ce poma de omu este unu Baritiu si unu Babesiu, carorul place se pescuiésca in turbure, de aceea nici nu'i pote suferi.

Venindu érasi la dn. Carp dice, că dsa ia de moneta buna tóte securile căte'i spunu romanii ardeleni trecuti dincolo despre Ungari'a, pe cătu timpu acestia traiesc in spinarea natiunei romanesci; de aceea dn. Carp a si tinutu de mai multe-ori in Bucuresci conferentia cu dñii Baritiu si Babesiu si a deplansu impreuna cu ei sórtea bietiloru romani ardeleni calcati de tirani'a Ungariei. In fine coresp. scie din cercuri prea certe, că dn. Carp a luat o buna parte la redactiunea famosului memorialu, si că celu puçinu atâtă este prea sigur, că acel memorialu a fostu elaborat in Bucuresci in epoc'a pe candu academ'a romana isi tîne sie-dintiele sale etc.

Éca, asia se face in tóte dilele istoria la unguri! Dedati a intempiná in press'a magiara pe tóte dilele misielii si perfidii cum sunt si acelea comunicate mai in susu, din partea nostra amu fi trecutu la ordinea dilei si preste acestea, fara a perde unu singuru cuventu asupra loru; vediindu inse cu ce reutate satanica se trage in prepusu de conspiratiune cu romanii de dincóce unu barbatu de statu din Romani'a, carele nu are nici in clinu nici in maneca cu acestia, subscrisulu se simte obligat a declará pe onórea si pe betranetiele sale urmatóriile :

Cunoscinti'a mea personala cu onorat. domnu Petru Carp se marginesc la singurulu casu, in care unu cunoscutu alu meu trecendu pe bulevard imi dise: „Acesta este dnulu P. Carp.“ Nimicu mai multu. Etatea, opiniunile politice forte diferitorie, cum si positiunea mea sociala multu mai modesta, au fostu si sunt de natura a'mi stemperá ori-ce ambitiune de a face cunoscintia personala cu dn. P. Carp.

Dupa-ce onor. domnu colegu Vinc. Babesiu la siepte luni numerate dela conferentia din Maiu 1881 a renuntiatu la oficiulu de referente din causele coprinse in epistol'a sa din 23 Decembre aceluiasi anu si comitetulu au aflatu cu cale a incarcá pe umerii mei acea sarcina impreunata cu grea respundere, eu necum in Bucuresci, dara nici chiaru aici in patri'a mea nu am comunicat cu nici-unu susfletu de omu nici-o litera din operatu pâna in Juniu, candu s'a datu in desbaterea comitetului, care a decursu in patru siedintie.

G. Baritiu.

Memorandum

cătra ilustritatea sa d. Dr. Joane Szabó episcopu gr.-cath. alu diecesei Gherlei,
in privint'a convocarei unui sinodu diecesan mestecatu, pentru vindecarea mai multor rane ale bisericiei gr.-cath. tinétoare de provinci'a metropolitana a Albei-Julie si Fagarasiului, si resp. de diecesa Gherlei.)

(Urmare.)

Inriurintiei aceloru scóle si innascutelor instinete de gubernare despota, cultivate prin acele scóle in barbatii, cari successera unii dupa altii in gubernarea, bisericice nóstre, atribuimus calcarea asiediamintelor bisericice orientali de ritulu grecu in biseric'a nóstra unita. Despre prea veneratii parinti, veniti dela Urbea mare spre gubernarea eparchielor Gherlei si a Lugosiului, nici nu facem mentiune; pentru că acei prea venerati au fostu cu totii nu numai crescuti prin institute catholice de ritulu latinu, ci unii au fostu si incaruntitu in acele diecese, carea dela intemeiarea sa, dara afara de implinirea sacrelor functiuni, in tóte se asimila mai vechie eparchie de acolo de ritulu latinu, si asia datinele bisericice nóstre dela incepantu nu le bagá in séma.

La acestu locu ne vine in minte unu principu ultra-catholicu, auditu din rostulu unui prelatu gr.-cath. cu ocasiunea statorirei locului de resedintia pentru episcopi'a Gherlei. Elu suna: biseric'a catholica este societate neegale „inaequalis“ pentru că se imparte in „ecclesia docens“, si „discens“, apoi că pre länga ecclisia docente aru fi magisteriu, ministeriu si regimile.

Noi nu concedem in tóte acésta despartire stricta, de óre-ce esperiamu contrariulu in tóte dilele. Că-ci óre parintii catholici nu esercita si ei magisteriu crestinescu religiunariu in familie sale? Óre nu ei picura cele mai de ántaiu, mai sublimi si mai durabili ideie despre dieitate in fragedele áname ale pruncilor sei? Nu ei i invitá rogatiunile? Si vai de acei ómeni, ai caroru parinti

n'au esercitatu magisteriu fac'ia cu ei in copilari'a loru! Apoi c'ati scriitori lumeni n'au tractatu in scierile loru afaceri eclesiastice si religiose? Totusi inca nici candu nu i-a venit in minte bisericei catholice nici a opri pre parinti de a'si deprinde pruncii in fric'a Domnului si de a-i invitai rogatiunile, dar nici pre scriitori de a scrie in afaceri de ale bisericei si religiunei! — Ministeriu? Ore in timpu de necessitate nu administra celu mai esentiale sacramentu, s. botediu, chiar si o muiere, m'osi'a? in ce nu numai nu o impedece biseric'a, din contra inca preutii i dau instructiune spre administrarea acestui sacramentu. — Regime? Dá, inse in cele pure dogmatische. Dar de amu si concede, ca regime compete numai bisericei docenti chiar si in cele timpurane, de acolo inca n'ar urmá, ca ea se aiba dreptu absolutisticu: pentru ca s'a demustratu mai susu, ca si in biseric'a catholica latina s'au tinutu si se mai tinu ici colea sinode mescate; éra in cea gr.-or. sé tinu regulat in state constitutionali. Apoi biseric'a orientale romana din Ardélu in sinodu mescateu a decretatu s. unire cu biseric'a latina, pre langa sustinerea drepturilor sale cuvenite dupa ss. canóne ale bisericei orientali. Deci nici din acel principiu ultra-catholicu nu se pote trage veri unu argumentu contra sinodalitatei si a altoru drepturi ale bisericei nostre romane gr.-cath.)*

5. Ore infinitarea metropolilor romane, a cei gr.-res. unite cu biseric'a Romei si a cei gr.-res. neunite, segregarea Romanilor uniti de catra Ruteni si a celor neuniti de catra Serbi, apoi infinitarea episcopilor celor noue romane, adeca a celor gr.-cath. din Gherl'a si Lugosiu, a cei gr.-or. dela Caransebesiu, produs'au prosperare si inaintare pentru natuinea rom. si pentru confesiunile ei? In specie: adus'au unitate in bisericele ei, si reinviau prin acelea constitutionalismul loru bisericescu, seu din contra?

La aceasta intrebare respundem de una parte cu mare bucuria, ca Romanii gr.-or. si ajunsera scopulu multu oftat. Se impreunara in una biserica nationale toti Romanii din provinciele de sub corona s. Stefanu tineritor de acea confessiune, in care biserica representantii tuturor eparciilor, atatu preuti catu si lumeni, in congressu mescateu coadunati, in sunetulu statutelor facute de ei si intarite de domnitoriu, isi alegu pre supremulu capu bisericescu a intregei provincie, si se consulta in afacerile sale foundationali, scolastice si bisericesci, ce atingu intréga provinc'a metropolitană. Asemenea se aduna la sinode metropolitanane pure bisericesci, pentru afacerile pure religiose atingatorie de intrégra provincia, si pentru deciderea unoru cause apelate. Totu prin statute facute de biseric'a romana gr.-or. intréga, clerul si secularii isi statorira legatura canonica intre metropolia si eparchiele sufragane, aducendu uniformitate in tota biseric'a metropolitană romana gr.-or. din desu numitele provincie si in tote afacerile bisericesci, scolastice, foundationali s. c. l.

Asemenea si face fiacare eparchia, cea archiepiscopală si cele episcopesci sufragane, statutele sale, dupa cari procede in afacerile sale in sinodele eparchiali mescate si curatu bisericesci, fara amestecul celor alalte eparchie. Si precum isi alegu capulu provinciei metropolitanane intregi in congressulu generale, asemenea alegu in sinodele eparchiali mescate pre episcopulu seu, pre membrii consistoriului si corulu inveniatorescu mai inaltu. Nu altcum si comunele bisericesci pre cale constitutionale isi alegu personalulu bisericescu si scolasticu. Pre asemenea cale isi organisara diecesile, isi organisedia protopopiatele, seminariele clericali si inveniamentulu elementariu.

Estu-modu se produse unitate in acea biserica, se stabili legatura canonica, si se realisa cea mai liberale constitutiune bisericesca. Era acestea tote sunt resultatulu unei armonie fratiesci crestinesci intre demnitarii eclesiastici si cleru, apoi alu unei legature armonice intre clerulu intregu si intregu poporulu tineritoru de acea biserica, in care legatura, spre ajungerea inaltului scopu, se sciura pune demnitarii bisericesci in fruntea bisericei intregi. Urmare prea firesca aceasta, fiindu ca la densii clerulu la olalta cu poporulu constituie biseric'a, si turma cuventatoria nu e numai de tunsu si mulsu,

ci si de a se confatui cu dins'a despre binele intregei biserice.

Se vedemu inse cum stamu facia de mai susu aieptata intrebare in biseric'a romana gr.-cath.?

In biseric'a Romanilor gr.-cath. tote aceste se intemplara intorsu si pre dosu. Aci, totu pre basea memorandului din Blasius dela 1848, dupa nedusirea revolutiunei se punu in capulu lucrului demnitarii bisericesci romani gr.-cath. din Transilvania si Ungaria, separati nu numai de turm'a loru de seculari, ci mare parte si de clerurile subalterne. Fara scirea acestora si fara de ale cere consentientulu (sub scutulu legilor martiali, ce susta pre atunce, si mai tardu sub alu absolutismului) esopera despartirea Romanilor greco-cath. de Ruteni, infinitarea metropoliei romane gr.-cath. s. c. l. Subscriu concordatulu cu toti articlii lui, asemenea fara scirea turmei. Arondedia eparchielescii, totu fara ascultarea creditiosilor si fara considerarea intereselor acelor'a. Totu in asemene modu statorescu locurile pentru resedintele episcopali din noue eparchie, si inca asia, ca p. e. in eparchia Gherlei resedintia se asiédia in marginea diecesei, apropiare de 11 chilometre de unele comune tinetorie de archidiecese (Jucurile, Dersia s. a.), pana candu altele tinetorie de aceasi diecesa sunt indepartate de centru preste 120 chilometre.

Si aducu aminte inca unii, cari au facut atentu pre comisariulu organizatoriu la acesta impregiurare, atragendu-i atentiu asupra altor locuri mai centrali si din multe consideratiuni mai preferibili Gherlei ca resedintia episcopescă, cum respectivulu prea veneratu comisariu, concomitatu de unu amicu alu seu civi armenopolitanu, veni din Oradea-mare prin Clusiu pana la Gherl'a, potere-amu dice „pro forma“. Dá, pentru ca prea veneratulu comisariu fara de a calatori mai incolo, fara de a fi vrutu a se informa si despre alte locuri, a dou'a di intorcendu-se din Gherl'a la Clusiu, pre aceea o afla mai acomodata. Credem, ca in privintia acestei lucruri a fostu otarit anticative, si tota calatori'a pana acolo a fostu numai o formalitate, — cum se dice romanesce — ca se si astupe urm'a.

Dupa aceste se infinitarea foruri matrimoniali de 1-a instantia pre ruinele forurilor protopopesci de pana atunci. Se esopera denumirea metropolitanului, a episcopilor din Gherl'a si Lugosiu, apoi a canoniciilor din aceste eparchie si a celor trei din archidiecese, cu cati fu marita capitulu metropolitanu. Se facura instalari splendide. In fine „re quasi bene gesta“ acei prea venerati luptatori se punu la repausu, fara se fi ingrigit mai incolo despre asecurarea dreptului autonomic, celu puçinu in catu atinge drepturile prelatilor bisericei gr.-cath., si fara a se fi cugetat despre asecurarea unitatei ierarchice si a strinsei legature canonice a acestei biserice.

Despre organisarea bisericei din vorba pre basea conditiunilor garantate cu ocasiunea primirei s. uniri, pre temeiulu sinodalitatei cu parastarea ritului, datinelor, canonelor si dreptului bisericei orientali de ritulu grecu, dela incepertulu acestoru demersuri nu voira a sci nemica prelatii anteluptatori, care se pusera ei pre sine in fruntea lucrurilor. Asta o dovedira urmarile.

Anume indata dupa instalarea in demnitatile sale, fiacare episcopu se apuca de a'si organisa eparchia in modu absolutistic si separatisticu, independente atatu de metropolitul catu si de turma sa, numai pre basea dreptului divinu. Modifica cantarile bisericesci, si inca fiacare dupa notele insuflante siesi, parasindu notele cele statorite din anticitate in biseric'a orientale de ritulu grecu. Asia asta-di sunt notele bisericesci ale Blasius, ale Gherlei, ale Naseudului, ale Oradei-mari, si bunulu Dumnedieu mai scie catu! Mai cati cantari, atate note si melodie bisericesci. Totu asemenea cu liturgiariu. Incependum dela prea santele sale episcopii, mai fiacare preotu innoesce, schimba cuvinte, fiacarele dupa inteleptiunea sa, in catu de ar intrá unu Romanu unitu din districtulu Fagarasiului in biseric'a catedrale d.n Gherl'a seu in alta mai de frunte cu preotii mai inveniati seu mai svatosi, n'ar crede, ca se afla in biserica de acelasi ritu cu a lui.

Apoi in fruntea mai a tuturor protopopiatelor se punu in cele mai multe diecesi unite numai vice-archidiaconi, uneori administratori, vinu in urma surrogatii, si mai scie bunulu Ddieu catu titulature necunoscute in biseric'a unita din Ardélu. Totu asia se procede si cu parochiele. Se stergu mai multe parochie vechie, dintre cari unele

se aflieda la alte parochie, altele se incredintiedia numai spre administrare unor preoti vecini. Tote fara nici o lege organica, numai dupa bun'a chibzuire a prea santiilor sale.

In modulu mai susu aretatu se restauredia si parochiele, denumindu-se si aici la cele mai multe numai administratori. Apoi desi se publica concursu la unele, currentarile parochielor inse nu se facu ca se se scia, carele dintre concurrenti aru placé poporului din parochia currentata, ci mai adeseori ca se se scia, care dintre favoriti doresce a fi inaintat in respectiv'a parochia, ce adeseori se face si fara acea formalitate. Pre acéstasi cale se facura unele modificari in privintia beneficiarei preotilor si in privintia stolelor, cari innoiri unilaterali neplacendu in unele locuri turmei multatorie, era in altele pastorilor, in locul loru veni la midiulocu in multe locuri tocmai libera din casu, era in alte locuri isi ridicara stolele insi si preotii, dupa cum au potutu.

(Va urmá.)

Invitat de prenumeratiune la „Foi'a bisericesca“, ce va aparé in Blasius dela 1 Januariu st. n. 1883.

Sciintia este parola dilei in timpulu de astadi! Si in adeveru, daca facem o revista preste starea de astadi a Europei, numai decat se poate ori-si cine convinge, ca sciintia este parola dilei pretotindeni. Si cu totu dreptulu! Nici-odata sciintia in tote ramurile accessibili mintie omenesca nu a aratat in timpu asta de scurtu resultate atatu de multe si atatu de fundate ca in timpulu de astadi. Nici-odata sciintia nu a aratat atata tendenta de universalizare si strabatere la tote clasele poporului ca in timpulu de astadi. Nici-odata nu s'a sacrificatu pentru sciintia atata avere materiala si atata sudore si ostenela ca in timpulu de astadi. Nici-odata sciintia nu a fostu atatu de onorata si nu a coprinsu intre interesele omenesca unu rangu si o pusetiune atatu de inalta ca in timpulu de astadi. Poterea armelor, farmecul banilor, splendorul rangurilor si a onorurilor pamentesci, tote sunt invinse astadi de marirea sciintiei, tote ocupa astadi unu locu subordinat fața cu sciintia, tote se pleca astadi inaintea sciintiei ca cei 11 fi alui Jacobu inaintea lui Josif.

In atari impregiuror ore clerulu poate remané in diferentu fața cu parola dilei, fața cu tendintia universale spre sciintia, clerulu, despre care inca in Testamentul vechiu in spiritu profeticu s'a disu: „gur'a preotului va padí sciintia“! Si in specia ore poate remané indiferentu clerulu romanesc gr.-catholic, care a fostu celu de antaiu, ce a aprinsu lumin'a sciintie in poporul romanu? Nu! Elu nu poate remané, ma nici nu a remas indiferentu nici-odata! Argumentu despre aceasta este progresulu literaturei sacre si profane in clerulu romanu gr.-catol.! Argumentu despre aceasta este interesulu celu mare si sprijinulu possibilu ce l-a aratat clerulu greco-catholic totudeuna fața cu tote productele literarie. Argumentu despre aceasta este progresulu continuu intensiv si estensiv alu clerului in sciintia.

In fața unei tendintie atatu de universal in tota Europa spre inaintarea in sciintia, in firm'a convictiune ca dela tendintia aceasta clerulu romanu greco-catholic nu numai ca nu a voit nici-odata a se subduce, ci chiar din contra si-o consideratu totudeuna de prim'a sa chiamare, si in urma in sperantia firma si fundata, ca sprijinulu clerului si alu poporului nu va lipsi nici pe viitoru fața cu inaintarea literaturei, conciliu provincialu gr.-catholic de Alba-Juli'a tinutu in 1872 si aprobatu si de Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice a decisul redactarea unei foi bisericesci la resedintia metropolitană in Blasius.

In urma decisiunie acesteia escel. sa Preasantitulu domnu archiepiscopu si mitropolitu de Alba-Juli'a in intielegere cu illustratilor preas. domni episcopi sufragani de Oradea, Lugosiu si Gherl'a, jacându-le adencu la anima atatu realizarea decisiunie aceleia, catu si progresulu scientificu alu clerului provincialu, s'au indurat prea gratiosu a dispune constituirea unui consortiu de barbati de specialitate spre redactarea unei foi bisericesci, care se fia la inaltimdea missiunei sale. In tenorulu mandatului acestuia inaltu, ca nisce fi supusi ne-amu si constituie in unu consortiu costatatoriu din profesorii dela institutele de invenitament din Blasius si din alti barbati, promitendu-ne, ca dela 1 Januariu st. n. 1883 foi'a va si incepe a aparé.

Programul foiiei acesteia, ce'lui punemu inaintea cetitorului, l'amu acomodatul astfelui, catu se corespunda precum credem, intru tote indigintielor si recerintielor timpului modernu. In specia :

1. Fiindu-ca divinitatea religiunei crestine este punctul cardinalu alu intregei sciintie teologice, ma si a sciintielor adevărate profane, de aceea chiamarea principală a foiiei nostră va fi dupa cerintia demustrarea si probarea pana la evidentia a trascendentiei crestinismului, va se dica a calitatiei aceleia essentiali a lui, dupa care existenti'a lui in lume nu se poate explica numai din concursulu cauzelor naturali din lume, ci avemu lipsa de o cauza, ce este afara de lume si preste lume, pentru ca se potemu coprinde si intielege originea, existenti'a si vieti'a lui.

2. Alta chiamare nu mai puçinu momentosa a foiiei nostră va fi a espune cititorilor complesulu adeverurilor eterne, din cari se constituie crestinismulu, a demistră adeverulu loru intrinsecu cu tote argumentele

*) Despre sinodele metropolitanane, diecesane, protopopesci si parochiali, cum si despre dreptulu laicilor de a partecipa la ele, vedi pre largu la Dr. Greg. Silasi, „Despre sinode“, in „Sion. rom.“ 1865 Nr. 1-5.

posibili teologice si filosofice, a pune inaintea ochiloru nesulu celu sublimu si legatur'a cea minunata, ce este intre adeveru si adeveru, si intre adeveru singuraticu si totalitatea adeveruriloru ca unu intregu simetricu, a demustra si aratá armonia, ce este intre adeverurile crestine, ce la olalta formédia o lume, lumea cea supranaturala, si legatur'a ce este intre armonia din lumea acésta supranaturala cu armonia lumei vediute, si in urma a aratá, ca singur in aceste adeveruri isi afla ánim'a si sufletul omenescu linistea sa perfecta si re-pausul seu adeveratu, éra enigm'a universului solutiunea sa logica si esplicarea sa naturala.

3. Totu asia ne vomu adoperá a espune cititoriloru nostrii natur'a, chiamarea si adeverulu santei Scripturi in sciintia religiunei, parte prin tractarea filosofie ss. scripturi si insemnatatiei ei in religiune, parte prin aperarea ei in contra atacuriloru facute autentiei, intregitatiei si fidedignitatiei ce sunt calitatile ei essentiali, parte prin aratarea sensului ei genuinu.

4. Celu mai mare pondu se va pune pe sciintia dreptului canoniu, in care ca in unu focalariu sunt concentrate tóte disciplinele teologice, si in care mai multu, ca in ori-si ce dreptu omenescu sunt intrupate principiele dreptatiei si ecuitatiei eterne. Din care causa nu vomu lipsi a aratá intieletiunea cea mare si preste fire, ce jace in tóte institutiunile si dreptulu bisericei din trecutu si presente; a probá, ca elu nu a fostu nici-o data decat consecintia practica cea mai logica a credintei crestine genuine, si ca nici-unu altu dreptu nu este in legatura asia strinsa cu cele döue drepturi classiche: romanu si alu naturei, cum este dreptulu canoniu. Cu deosebire se va pune mare pondu pe are-tarea desvoltarei dreptului canoniu in biserica nostra gr.-catolica romana.

5. Totu cu asemenea zelu vomu aratá si espune evenimentele cele mai insemnante din istoria de döue mii de ani a bisericei. Vomu aratá causele loru si efectele, ce le-au produs in vietiua bisericei si a omenimii. Vomu espune caracterele cele mari din istoria bisericei, precum si influentiua loru asupra presentului si venitoriu lui. Vomu aratá poterea cea mare civilisatorie si organisatorie a crestinismului, si vomu tracta filosofia istoriei bisericesci si civili din punctu-de vedere cretinu. Cu deosebire se va pune mare pondu pe istoria bisericei nostre romanesce gr.-catolice.

6. De sine se intielege, ca etic'a crestina, legatur'a ei cea frumosa si rationala cu credintia crestina, superioritatea si sublimitatea ei facia cu sistemele etice, ce nu stau pe basa religiunei crestine, va cuprinde unu locu insemnantu in fóia nostra.

7. Fiindu cea mai mare parte a clerului aplicatu in ingrijirea sufletelor, art'a artilor, gubernarea sufletelor, ce formédia obiectulu teologiei pastorali, va cuprinde in fóia nostra loculu, si va fi tractata cu interesul celu mare, ce i se cuvine conformu momentatiei ei cei inalte.

8. Fiindu-că credintia cea inalta a bisericei in tóte misteriile, istoria si aspiratiunile ei isi afla expresiunea sa cea mai frumosa simbolica si alegorica in ritulu celu elevatoriu de áima alu bisericei, de aceea fóia si va considera de o chiamare momentosa esplicarea, lamurirea si desvelirea simbolica si allegorica a ritului bisericescu.

9. Precum este cunoscutu, biserica a pusu totdeauna mare pondu pe studiulu filosofiei. Din cau'a acésta fóia nu va lipsi a espune claru si la intielesu principiele, deductiunile si adeverulu filosofiei crestine, precum si a aratá falsitatea sistemelor filosofice de ori si ce coloritu, ce stau in contrastu cu religiunea, si in specia cu crestinismulu. Cu deosebire se va combate sistemulu filosofic celu destructiv si periculosu pentru tóta societatea omenesca, care sub nume de materialism teoretic, ce afara de materii si legile ei nu voiesc a cunoscere nici-o alta existentia reala in lume, se divulgastadi cu o masca de adeveru si cu unu aparatu scientificu ca si nici-candu mai inainte.

10. Fiindu-că de o parte nici-o data nu s'a pusu atata pondu pe sciintia naturei ca in timpulu de astadi, de alta parte acea sciintia nici-o data nu s'a cultivatu cu atata zelu si cu resultate asia frumose, de aceea fóia voindu a fi in tóta privintia la nivelul culturei de astadi, se va interessa multu si de sciintiele naturei, in catu acele vinu in contactu cu religiunea. Cu deosebire se va interessa fóia de filosofia naturei, in catu ea se basédia pe resultatele positive ale scrutarei naturei; mai departe va combate ipotesele acele nefundate, ce abusandu de sciintia naturei pasiesc in opusetiune facia cu religiunea, si in urma va aratá armonia ce este intre religiune si sciintia cea adeverata a naturei.

11. Fiindu-că intre tóte sciintiele nici-unele nu se reducu asia usioru si asia evident la religiune, ca la principiulu ultimu, precum se reducu sciintiele juridice, politice si sociali, de aceea incungurandu discusitiuni prea detaiate, ce nu stau decat numai in nexus tare departatu cu religiunea, nu vomu intrelasá a aratá de o parte nessulu ce este intre sciintiele acestea si intre religiune, de alta parte, ca numai in catu ele se basédia pe religiune sunt adeverate si fericitorie pentru omenime, demustrandu si probandu si un'a si alt'a atatu pe cale filosofica a priori, catu si istorica a posteriori.

12. Dupace teolog'a ca o sciintia adeveratu encyclopedica este in legatura cate odata mai de aproape, cate odata mai departe cu tóte celelalte sciintie, de aceea nu voru fi neglese nici celealte sciintie, precum classificatia antica latina si grecésca, istoria profana s.a. in catu ele revérsa lumina preste adeverulu eternu alu crestinismului.

13. Fiindu-că cultur'a estetica nu se pote ignorá fara de daun'a spirituale atatu a individiloru catu si a poporului, de aceea nu voru lipsi in fóia articlii cu privire la gustulu esteticu, tractate cu privire la belletristica si cu privire la artile frumose, a poesiei, oratoriei, musiciei, picturei, sculpturei si architecturei, are-tandu ca ele numai ca fice ale religiunei isi potu pastrá sublimitatea, puritatea, castitatea si demnitatea adeverata.

14. Fóia va mai cuprinde mai cu séma in adaoase si predice, inse numai de cele classic, poesi religiose totu de asemenea valore, biografi, cu deosebire din istoria bisericei nostre si sententie alese.

15. In urma in fiacare numeru va aparé o revista despre intemplierile cele mai momentoase in vietiua publica bisericesca si civila, ca cetitorii se pota fi in currentu si cu aceste. In revistele aceste se va pune pondu mai mare pe intemplierile ce interessédia mai multu pe publiculu cetitoriu.

Colónele fóiei sunt deschise toturor barbatiloru, ce doresc binele si prosperarea bisericesca si nationala.

Astfelui dorintia nostra este, ca fóia se fia unu salonu pentru convenirea toturor barbatilor de litere, ce voiesc prin cunoșintele loru se promovedie binele bisericei si a natunei.

Fóia va esí deocamdata de döue ori pe luna, anume in 10 si 25 a fiacare luni dupa calindariulu gregoriano, in marime de 1 cota in octavu formatu mare cu litere garmond si petit. Din candu in candu voru esí si adaose continetore de materii, ce fara dauna intelectuala nu se potu frange si impartit in mai multi numeri. Dela sprijinul materialu alu fóiei va aterna, ca mai tardiu se ese sau mai desu sau in cote mai multe.

Banii de prenumeratiune si corespondentie sunt de a se trimite la redactiune in Blasiu. Pretiulu pe unu anu 3 fl. v. a.

Dupa cari sperandu la succursulu ilustriloru nostrii archierei, precum si alu clerului si poporului provinciei nostre metropolitane amu remas.

Blasiu, 5 Novembre st. n. 1882.

Pentru consortiu

Dr. Ioanu Ratiu,
can. metrop.
Pres. alu consortiului.

Dr. Alesandru Gram'a,
pref. si prof. semin.
Redactoru.

Sciri diverse.

— (Balu de binefacere.) In folosulu celoru inundati din Tirolu se va dà in 25 Novembre a. c. unu balu de binefacere in sal'a dela „Imperatulu romanu“, arangeat din partea amploiatiloru de jurisdictiune ai comitatului Sibiu.

Bilete de intrare cu 1 fl. de persoana, bilete de familia pentru 3 personé à fl. 2, si pentru orice membru preste 3 cu 50 cr. mai multu, loge in rangulu I fl. 3, in rangulu II fl. 2 se potu aflu pre langa presentarea invitarei personale, in librari'a Schmiedicke si sér'a la cassa.

Suprasolviri se primescu cu multiamita si se voru cuita pe calea publicitatiei. — Inceputul la 8 ore sér'a.

— (Reuniunea de patinatu din Sibiu.) Precum amu fostu anuntiatu si noi, in 11 crt. s'a tinutu adunarea generala a acestei reuniuni. S'a constatatu ca reuninea prosperéa in modu forte imbeculatoru, ceea ce probédia mai evidentu cifrele raportului de cassa. Reuniunea de patinatu au avutu in anulu espiratu 703 membrii. Aren'a de patinatu a fostu cercetata de 835 patinatori nemembrii. Bilete pentru spectatori s'au vendutu 3493 bucati. Pentru arangementu s'au cheltuitu fl. 210.25, era pentru musica fl. 290. Avere actuala a reuniei in totalu este de fl. 2909.24.

Ca si in anulu trecutu, asia si pentru anulu acesta tacs'a pentru membrii patinatori s'au ficsatu cu fl. 2, era pentru membrii ajutatori (spectatori) cu fl. 1. Nemembrii platesc ca patinatori 30 cr. ca privitor 5 cr. era la serbari 10 cr.

Cartele se potu luá de pe acuma in magazinulu de feraria alu lui Fr. Czikeli (piati'a mare.)

Noul comitetu s'a constituit alegéndu-si de presedinte pe dlu advocatu Jo anu Popa, de vice-prezident pe dlu J. Jahn asesoru de tribunalu reg. ung. pe dlu Fr. Czikeli jun. comerciant de cassari si dlu A. Haupt, candidat de advocation de secretariu.

— (Angin'a difterica) bantue copilasii conchatieniloru barladeni. Dilele acestei mai multi din ei au fostu victime acestui flagel. Este de dorit, ca consiliulu de ingiena, se ia dispositiuni pentru curmarea acestui reu.

(„Timpulu.“)

— (Emigrarea evreiloru). Foile din Galati ne spunu ca dilele trecute au plecatu spre Palestina 17 familiis israelite din Moldova. („Resb.“)

— (Pentru cei pagubiti prin focu in Orlatu.) Ilustrulu domnu mare proprietariu Antoniu Mocsany dela Verpelet, a binevoit u a trimite la acesta redactiune v. a. fl. 10. Primari'a din Orlatu este invitata a ridica acestu daru generosu catu mai curendu pe langa adeverintia in regula.

Bibliografia.

— „Amiculu poporului“. Calindariulu pe anulu comunu 1883. Anulu XXIII. Pretiulu 50 cr. sau 1 leu 50 bani. Sibiu. Tipariulu lui S. Filtsch (Wilh. Krafft); alu carui coprinsu este urmatorulu: Cronologia pe a. 1883. Pascalia seu semnale cronologice. Serbatorile si alte dile schimbatoare. Cele 12 zodii din

calea soredelui. Cele 4 anutimpuri. Intunecimi. Regentele anului. Calindariulu iulianu si gregoriano cu serbatorile, dilele numelor, evangeliile dumineclor. Sistema planetaara a soredelui. Calindariulu evreicu dupa stilulu nou. Conspectul lungimei dilelor. Calindariu istoricu. Calindariu agronomicu. Genealogia caselor domnitore. Caile ferate alu statului reg.-ung. Calindariu postalu. Serviciul telegraficu. Mesura de distantie. Tirgurile in ordine alfabetica din Transilvania, Ungaria, Banatu si Romania. Tabela comparativa despre unitatile de moneta a diferitelor state. Tabela de procente pentru intrebatiuni. Tabela de interese. Impartirea venitelor, speselor, simqierelor si a altoru sume anuale, pe partile singurite ale anului. Scar'a tascelor de timbru. — Foi pentru investitura si petrecere: Regule generali despre curtesia sau politetia. Canalulu de Suez. Nilulu. Egiptulu. Gibbon si Voltaire. Scormon. Novela. Poesii. Peregrinulu. Strainulu. Espatriatulu. Cantecu de doru. Balcescu murindu. Intorcerea. Farmeculu. Noptea alba. Poiana farmecatoare. Inspiratiunea unui nepoet. Povestea codrului. Trasuri frumose din etatea frageda. Ceva economicu. Diverse. Anunciuri.

— „Calindariulu bunului economu“ pe anulu comunu 1883. Intocmitu de D. Comisia si E. Brote cu mai multe ilustratiuni intercalate in textu. Sibiu. Editur'a tipografiei Jos. Drotleff. Pretiulu 45 cr. v. a. sau 1 len nou.

Acestu calindariu prin cuprinsulu seu variatu, bine redigeatu si instructivu in partea sa economica, va interesa pe ori-ce economu practicu.

Pretiulu ambelor acestori calindare este catu se pote de moderatu, considerandu cuprinsulu, cum si frumos'a si ingrijit'a loru adjustare.

Din parte-ne le recomandam pe ambele cu tota caldur'a, dorindu-le o buna si bogata calatoria la intregulu nostu poporu. Cumperi-te deci calindare, ca se apropia anulu nou 1883.

— Gramatica limbei romane pentru clasele gimnasiale. Carte didactica, autorisata de onor. Ministeriu alu instructiunei publice si cultelor, de Stefanu Neagoe, profesor de limb'a si literatur'a romana la liceu, cursu superioru si la scola normala (pedagogica) din Bârladu. Bene-Merenti cl. II. Editiunea VI. Adaugita si imbunatata. Pretiulu 2 lei noi 50 bani. Bârladu 1883. Tipografa George Catzafany.

— Calindariu julianu, gregoriano si poporulu romanu. Acestu din urma coprinde in sine tota serbatorile, datine si creditiile stratosesci cu comentariu pe anulu 1883, de Simeone Mangiuca. Pretiulu 50 cri v. a., pentru Romania 1 leu 50 bani. Oravitia (Ungaria) editur'a autorului. In depositu le tota librariile din Austro-Ungaria si Romania. Biserica-Alba, 1882. Tipografa Julius Wunder.

Din calindariulu poporulu romanu de pe an. 1882 se affa la auctoriu de vendiare inca unu numeru inse-natutu de exemplarile, cu pretiulu scadiutu de 50 cri v. a. 1 leu 50 bani. Acestu calindariu coprinde in sine urmatorile tractate: 1. Colind'a, originea si insemnata ei astronomica si calindarica (impreuna cu: Piterei, Tiurca, Cerbutiulu, Brezaia si Vasilea). 2. Ap'a dela botezu, pentru ce nu se strica si e lecuitore si tamaduitore. 3. Pacala de origine din Italia, cu comentariu. 4. Petrecerea mortului (bocetu) in versuri, cu comentariu. 5. Mosii sau sacrificiulu mortilor; unu cultu alu „Latorilor“ si „Penatilor“ la daco-romani. Doritorii de a procurá acestu calindariu, se indreptedie epistolelor loru catra auctoriu „via Temesvar in Oravitia.“

— Cultura cartofului insocita de unu memoriu asupra introducerii lui in agricultura tieranului de Basiliu S. Moga, profesor de agricultura. Bucuresci, 1882. Tipografa Alexandru A. Grecescu, piati'a teatrului.

— Nop'ta biblioteca romana. Jurnalul belletristicu-literar. Apare in Brasovu la tipografa Alexi, editiune eleganta la 1 si 15 ale fiacare luni. Nrulu 13. Tomulu I. Abonamentul pe unu anu fl. 7, pe unu semestru fl. 3.60. Pretiulu unui numeru 30 cruceri — 75 de bani.

— T. V. Pacatianu. Flori de tomna. Poesii. Pretiulu 1 fl. v. a. Temisiór'a 1882. Cu tipariulu fratorilor Magyar.

— Revist'a societatiei „Tinerimea romana“ re-dactata de unu comitetu sub directiunea lui Alexandru I. Siontiu. Anulu I. Nr. 9. 30 Octobre 1882. Apare odata pe luna. Abonamentul pe anu 6 lei. Abonamentele se facu in strad'a Dionisie Nr. 1, la domnulu Alexandru P. Dimancea. Directiunea: strad'a Romulus Nr. 8. Bucuresci, 1882. Tipografa moderna Gr. Luis, strad'a Academiei Nr. 24.

(126)

2—2

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de investitoriu secundariu la scola graniteresca din Lis'a cu salariu anuale de 180 fl. v. a. si adeca 50 fl. v. a. din fondulu scolasticu, era 130 fl. v. a. dela comunitate, apoi cuartieru si lemne de focu dela comunitate.

Competentii se si substerna petitiunile pro-vediute cu diplom'a de qualificatiune in ordine si alte documente necessarie pana la **30 Novembre a. c. la :**

„Comitetulu administrativu alu fondului scolariu alu fostilor granitieri din regimentulu romanu I la Sibiu.“

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**